

« zurück blättern vor »

LUFA subst. f., ab 1843; auch *lofa*. **1)** ‘Teil einer Schußwaffe in Gestalt eines Rohrs, das das Projektil führt’ – ‘część broni palnej mająca kształt rury i nadająca pociskom kierunek lotu’: (1843) 1949 Słow.Sen 266, DOR *Niech kto bieży, do tba mu lufę przymierzy i skończy ciała męczarnie*. ◊ (1859) o. J. Syrok.Ulas 46, DOR *Odprowadził kurki i już gotów wybuchnąc wystrzałem z dwururki, – zatrzymał się – i lufę na gałęzi kładzie*. ◊ vor 1902 Gaw., SW *Pragnę tego, aby mi ktoś kiedy lufą zaświecił w oczy*. ◊ (1912) 1978 Żer.W.rz. 41 *No, a jednego wieczora – niech pan sobie wyobrazi – ten wuj Dominik w ostatnim pokoju za wielkim salonem, gdzie mieszkał, przywiązał nabitą fuzję do drzwi, usiadł naprzeciwko lufy i nogą pociągnął za cyngiel*. ◊ 1951 Pięt.Wspól. 17, DOR *Pod lufami popędzili go pod ścianę i kazali mu tam stanąć i podnieść ręce w górę*. ◊ 1952 Żukr.Dni 45, DOR *Żołnierze bez rozkazu czyszczą broń, przecierają lufy armatnie*. ◊ (1952) 1953 Fiedl.A.Biz. 38, DOR *Ukryci w nocnej pomroce strzelcy walili do każdego nasuwającego im się pod lufę*. – (SŁA), SWIL, SW, LSP, DOR sowie TROI 1847. **2)** ‘schlechteste Zensur in der Schule’ – ‘najniższa ocena w szkole’: (1895) 1949 Żer.Opow.II 48, DOR *Wyliziałem na pamięć takie własnie aorysty, których nieznanomość przyprawiła mię swego czasu o lufy*. ◊ [LBel.] (1936) 1955 Hertz B.Samow. 73, DOR *Zrobiła się awantura i ostatecznie biedak lufę dostał z historii*. – (SŁA), SW (ucz.), LSP, DOR (przestarz.). **3)** ‘Nasenloch’ – ‘dziurka w nosie’: [hapax] 1899 u. 1900 Wiel. pol. 70, WIECZ *“Jedność” nazywają inaczej: 1. “lufą” (odróżniaj lufę w broni i lufy w nosie), 2. “pałką” (w odróżnieniu od “pałą” safandula), 3. “knotem” (nazwana od swej krótkości)*. ◊ **Var:** *lofa* subst. f. – SW (ucz.), LSP; *lufa* subst. f., (1844) 1949 Słow.Sen 266, DOR – SWIL, SW, LSP, DOR. ◊ **Etym:** nhd. *Lauf* subst. m., ‘Rohr eines Geschützes’, GRI, nur für Inh. 1. ◊ **Konk:** ↑*rura*. ◊ **Der:** *lufka* subst. f., ‘kleines Feuerrohr (eines Gewehrs oder einer Pistole); Schrotgewehr’, (1844–1846) 1976 Fredro Trzy 153 *[żołnierz francuski] Nie uderzy na nieprzyjaciela, jak tylko trzech na jednego. Na lufkę nie natrze za nic w świecie*. ◊ (1888) 1950 Zap.G.Kaśka 224, DOR *Spojrzał na błyszczącą lufkę rewolweru, potyskującą w porannym słońcu błękitnawym blaskiem stali*. Zuerst geb. SW, nur für Inh. 1; *lufsko* subst. n., [hapax] (1888) 1899 Jun.Bracia 204, DOR *I flinta to była co się nazywa piękna. Z półtrzecia łockia długa, lufsko miała takie, żeby w nią gruby kij można wsadzić*. Zuerst geb. DOR, nur für Inh. 1; *lufisko* subst. n., [hapax] (†1902) 1950–1953 Dygas.Now.VII 111, DOR *Ja ci może nawet zmyślę jaką pukawkę, bo mam w chatupie stare lufisko, to się tam może jaki zamek dosztukuje i kolbę dorobi*. Zuerst geb. DOR, nur für Inh. 1; *lufka* subst. f., ‘einfache Zigarettenspitze’, [hapax] 1952 Breza Uczta 377, DOR *Wyjął*

papierosy. Wybrał jednego, osadził w lufce. Zapalił. Zuerst geb. DOR, nur für Inh. 1; *lufniczy* adj., ‘über Pulver: Schieß-’, [arch.] 1955 Probl. s.639, DOR *Księga ta zawiera dokładne opisy, klasyfikacje i sposoby produkcji składników prochu strzelniczego, wówczas nazywanego lufniczym.* Zuerst geb. DOR, nur für Inh. 1. ❖ Die Informationen zu diesem Lemma sind widersprüchlich: ‘Gewehr- bzw. Kanonenlauf’ ist ein Terminus technicus, jedoch stammt der Erstbeleg aus einem literarischen (und zwar dichterischen) Werk; der Erstbeleg ist 1844 datiert, aber der Vokalismus der Stammsilbe ist mittelhochdeutsch; das deutsche Vorbild endet auf einen Konsonanten und das polnische Lemma ist ein Femininum auf *-a*. Vielleicht bietet der Beleg für *lufka* aus Fredro (s.o.) eine Lösung für den ersten Widerspruch. Der Kontext zwingt hier wohl dazu, *lufka* als ‘Kanonen- oder Gewehrlauf’ zu interpretieren: Fredros Werk enthält Erinnerungen aus seiner Dienstzeit unter Napoleon (bis 1814). Wenn *lufka* damals den Gewehr- bzw. Kanonenlauf bezeichnete, dann stammte das Wort vielleicht aus der polnischen Armee vor 1795 und war nur ein Terminus technicus (im Gegensatz zum älteren *rura*, das auch dem Allgemeinwortschatz angehörte). In diesem Fall kann das Suffix *-ka* – Femininum nach *rura* – eine integrative (und nicht eine diminutive) Funktion gehabt haben. Vielleicht verdankt *lufa* nicht nur sein Genus, sondern auch den Vokal /u/, der sonst nicht zu erklären ist, dem Vorbild von *rura*. TROJANSKI 1847 hat unter *Lauf: lufa* s[ive] *rura u strzelby*. KORBUT GO (worauf sich SŁAWSKI SE bezieht) ist keine Erklärung, sondern eine bloße Feststellung.

« zurück blättern vor »